

TIKROSIOS VERTĖS TAIKYMO FINANSINĖSE ATASKAITOSE IR FINANSINĖS KRIZĖS RYŠYS

Birutė Gudonytė

Magistrantė

Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto

Finansų ir apskaitos katedra

el. paštas: Birute.Gudonyte@gmail.com

Kristina Rudžionienė

Profesorė, daktarė

Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto

Finansų ir apskaitos katedra

El. paštas: Kristina.Rudzioniene@khf.vu.lt

Šiame straipsnyje, aptarus tikrosios vertės koncepciją, išanalizuotos tikrosios vertės taikymo tendencijos Lietuvos listinguojamų įmonių finansinėse ataskaitose ir vertinamas galimas tikrosios vertės ir finansų krizės ryšys. Išanalizavus 2006–2012 m. Lietuvos listinguojamų įmonių tikrosios vertės atskleidimo tendencijas, galima teigti, kad įmonės daugiau atskleidžia turto tikrąsias vertes, nei įsipareigojimų. Be to, tikrosios vertės pasikeitimus lemia ne ekonominės situacijos atspindėjimas apskaitoje, o įmonės viduje vykstantys procesai (turto ar įsipareigojimų pirkimo ir pardavimo, tikrosios vertės atskleidimo politikos pasikeitimo). Atlikta koreliacinė analizė nepatvirtino ryšio buvimo tarp tikrosios vertės taikymo apskaitoje ir finansų krizės Lietuvoje.

Reikšminiai žodžiai: *tikroji vertė, vertinimas, ryšys, finansų krizė.*

ĮVADAS

Tarptautiniuose apskaitos standartuose ir Verslo apskaitos standartuose numatytas pagrindinis finansinių ataskaitų tikslas – atspindėti tikrą ir teisingą įmonės būklę bei veiklos rezultatus. Viena iš priemonių šiam tikslui įgyvendinti – įvertinimas tikrąja verte. Literatūroje teigiama, kad tikrąja verte vertinant turtą ir įsipareigojimus siekiama, kad finansinės ataskaitos pateiktų realesnę, aktualesnę ir palyginamą informaciją išorės vartotojams. Prasidėjus pasaulinei finansų krizei, šis metodas imtas kritikuoti dėl galimos įtakos finansų krizei bei svyravimams finansų sistemoje didinti. Tačiau ne visi mokslininkai ir praktikai sutinka su šia nuomone teigdami, kad tikroji vertė tik atspindi rinkos situaciją finansinėse ataskaitose.

Įvertinimas tikrąja verte yra sudėtingas procesas, kurio metu reikia surinkti informaciją bei daryti įvairias prielaidas, remiantis situacija rinkoje. Tikrosios vertės įvertinimo metodą išsamiai nagrinėjo S. Ghita-Mitrescu (2009), C. Laux, C.

Leuz (2009, 2010), B. Jetleson ir M. S. Bragg (2011) G. M. A. Al Qudah (2012), Y. Yu (2013) ir kiti. Tikrosios vertės metodo privalumai ir trūkumai vertinami lyginant su alternatyvia istorinių kainų apskaitos sistema (Laux, Leuz 2009; Magnan 2009). Nors literatūroje teigiama, kad tikrosios vertės metodas yra geriausias įvertinimo metodas, tačiau praktikoje nėra vieningos nuomonės dėl šio metodo naudingumo apskaitos informacijos vartotojams (Magnan 2009; Shorter, 2009). Daugiausia diskusijų kelia tikrosios vertės ir krizės ryšys. (Laux, Leuz 2009, Magnan 2009). G. Shorter (2009) nagrinėjo pagrindinius veiksnius, kurie tikrosios vertės metodo oponentų teigimu, lemia tikrosios vertės poveikį finansų krizei bei tikrosios vertės šalininkų prieštaravimus. G. M. A Qudah (2012) nagrinėjo kitų autorių atliktus tyrimus, kuriais siekiama patvirtinti arba atmesti hipotezes apie tikrosios vertės ir krizės ryšį. M. Magnan (2009), G. Shorter (2009), C. Laux, C. Leuz (2009), J. Sole, A. Novoa (2009) nagrinėjo tikrosios vertės pro-cikliškumo savybę bei nustatė, kad tikroji vertė didina svyravimus finansų rinkose. Lietuvoje tikrosios vertės taikymo finansinėse ataskaitose ir finansų krizės ryšys empiriškai netirtas.

Darbo objektas – tikrosios vertės vertinimas apskaitoje.

Darbo tikslas – nustatyti tikrosios vertės taikymo finansinėse ataskaitose įtaką finansų krizei Lietuvoje.

Tyrimo metodai. Analizuojant tikrosios vertės vertinimą ir nagrinėjant tikrosios vertės taikymo ryšį su finansų krize, naudoti bendramoksliniai tyrimo metodai: lyginamoji mokslinės literatūros analizė, sintezė, abstrahavimas, sisteminimas ir klasifikavimas. Lietuvos listinguojamų įmonių tikrosios vertės taikymo finansinėse ataskaitose ir finansų krizės ryšiui nustatyti taikomi kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo bei duomenų apdorojimo metodai. Informacijai apie tikrosios vertės taikymą gauti atliktas tiesioginis duomenų rinkimas iš pirminių informacijos šaltinių (įmonių finansinių ataskaitų). Įmonių tikrosios vertės atskleidimui įvertinti naudotas indekso metodas bei aprašomosios statistikos metodai. Tikrosios vertės taikymo ir finansų krizės ryšiui nustatyti apskaičiuotas koreliacijos koeficientas naudojantis programa „STATISTICA“.

1. Teorinis tikrosios vertės taikymo poveikio finansų krizei vertinimas

Tradicinė apskaitos sistema yra pagrįsta įsigijimo savikainos apskaita, dar vadinama istorinių kainų apskaita. Šios sistemos esmė – turtas ir įsipareigojimai apskaitoje registruojami sumokama ar gaunama pinigų suma. Kitaip sakant, apskaitos informacija yra statinė, t.y. nėra atsižvelgiama į perkamosios galios ir ekonominės situacijos pokyčius. Apskaitos informacija laikoma patikima ir objektyvia, nes sumokėta pinigų suma yra žinoma (Bakar, Said, 2007). Akivaizdu, kad tokia apskaitos informacija neatspindės tikrosios įmonės būklės. Ekonominėi aplinkai tapus dinamiška, išaugus infliacijos tempams, tradicinė apskaita nebesuteikia visos vartotojams reikalingos informacijos, todėl, siekiant padidinti apskaitos informacijos teisingumą, atsirado alternatyvių apskaitos sistemų paieškos poreikis. Šiuo metu pagrindinė alternatyva įsigijimo savikainos apskaitai yra tikrosios vertės apskaita (Weetman, 2006).

Tikrosios vertės apskaitos pagrindas yra turto ar vertybinių popierių reguliarius įvertinimas, remiantis panašaus turto ar vertybinių popierių dabartinėmis kainomis likvidžioje rinkoje vertinimu (Greenberg ir kt., 2013). Šis apibūdinimas atitinka Tarptautiniuose finansinės atskaitomybės standartuose (TFAS) reglamentuotą tikrosios vertės sampratą. „Tikroji vertė – suma, už kurią gali būti apsieista turtu, ar kuria gali būti užskaitytas tarpusavio įsipareigojimas tarp nesusijusių šalių, ketinančių pirkti (parduoti) turtą ar užskaityti tarpusavio įsipareigojimą“ (TFAS, 2008, p. 22).

Tobulos konkurencijos sąlygomis ar esant aktyviai turto ar įsipareigojimų rinkai, nėra sudėtinga nustatyti tikrąją vertę, ji atitinka rinkos kainą (Bignon, Biondi, Ragot, 2009; Ramanna, 2013). Tačiau nesant aktyvios rinkos, turtui ar įsipareigojimams pasižymint specifiskumu, tikrąją vertę yra sudėtinga nustatyti, reikia remtis įvairiomis prielaidomis (Weetman, 2006; Whittington, 2008). Todėl G. Shorter (2009), Ch. Laux, Ch. Leuz (2009) ir kiti autoriai išskiria tris tikrosios vertės hierarchijos lygius pagal įverčių patikimumą (1 lentelė). I lygiui priskiriama tikroji vertė, kuri nustatoma aktyvioje rinkoje. III lygiui priskiriama tikroji vertė yra pati nepatikimiausia, ji yra nustatoma, naudojant modelius, pavyzdžiui, būsimųjų pinigų srautų dabartinės vertės (Magnan, 2009; Qudah, 2012).

1 lentelė. Įvertinimo tikrąja verte hierarchija

Lygis	Tikroji vertė nustatoma pagal
I lygis	<ul style="list-style-type: none"> • Identiško turto ar įsipareigojimų rinkos kainą aktyvioje rinkoje.
II lygis	<ul style="list-style-type: none"> • Panašaus turto ar įsipareigojimų rinkos kainą aktyvioje rinkoje; • Identiško turto ar įsipareigojimų rinkos kainą neaktyvioje rinkoje; • Koreliacinę kainą; • Kitomis patikimomis priemonėmis.
III lygis	<ul style="list-style-type: none"> • Matematinų modelių rezultatus.

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Magnan (2009)

Siekiant išsiaiškinti tikrosios vertės ir krizės ryšį, 1 pav. pateikti pagrindiniai tikrosios vertės šalininkų ir oponentų diskusijų objektai, siekiant patvirtinti arba paneigti tikrosios vertės vertinimo apskaitoje ir finansų krizės ryšį. Visi išskirti kriterijai yra tarpusavyje susiję ir tiesiogiai arba netiesiogiai veikia vienas kitą.

1 pav. Pagrindiniai tikrosios vertės vertinimo kriterijai

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Shorter (2009)

Daug diskusijų dėl poveikio finansų krizei kelia tikrosios vertės apskaitos sistemos savybė – įverčio subjektyvumas. D. Shorter (2009) teigimu, ši savybė pasireiškia, vertinant antrajam ir trečiajam hierarchijos lygiui priskiriamą turtą, nes, norint nustatyti šio turto tikrąją vertę, reikia priimti įvairias prielaidas. Oponentų teigimu, tikrosios vertės nustatymas, remiantis prielaidomis, suteikia galimybę manipuliuoti apskaitos duomenimis. Vertintojas gali individualiai ir subjektyviai įvertinti aplinką bei daryti tendencingas prielaidas, kad gautų norimą rezultatą. Be to, akivaizdu, kad vertintojai daugiau realios situacijos neatitinkančių prielaidų gali daryti, esant nestabilioms ir nelikvidžioms rinkoms (Bricker, Chandar, 2012). Tikrosios vertės šalininkai prieštarauja šiai nuomonei ir teigia, kad tikrosios vertės naudojimas leidžia tiksliau prognozuoti ir nustatyti pirminius lūkesčius, nes rezultatas atspindi rinkos pokyčius. Taigi taikant tikrąją vertę gaunama informacija yra aktualesnė vartotojams nei istorinių kainų apskaitos atveju. Be to, apskaitoje nuolatos daromos prielaidos, pavyzdžiui, įvertinant ilgalaikio materialiojo turto tarnavimo laiką (Qudah, 2012).

Daug diskusijų kelia tikrosios vertės nustatymas laikinai nelikvidžiose rinkose, t.y. rinkose, kuriose negalima greitai parduoti turto už „protingą“ kainą. Ch. Laux ir Ch. Leuz (2009) teigia, kad nėra teisinga tikrąją vertę nustatyti remiantis nelikvidžios rinkos duomenimis, ypač iki termino pabaigos laikomam turtui, ilgalaikiam fiksuotų pajamų turtui (Laux, Leuz, 2009). Esant ekonominiam nuosmukiui ir sumažėjus rinkos likvidumui, krenta ir šio turto kaina. Tai pablogina įmonės veiklos rezultatus, tačiau, jei pagrindinė dalis ir palūkanos mokamos stabiliai, tokie rezultatai pateikia klaidingą informaciją rinkai ir dėl to gali sukelti sunkumų įmonei. Tačiau D. Shorter (2009) teigia, kad dauguma investuotojų kritikuoja apskaitos informaciją, jei ji neatspindi esamos situacijos rinkoje. Tikrosios vertės apskaitos sistema siekiama parodyti tikrą ir teisingą įmonės vertę esamuoju momentu (Shorter, 2009).

V. Bignon, Y. Biondi, X. Ragot (2009) teigimu, tikrosios vertės sistema didina nepastovumo riziką finansinėje apskaitoje. Šiai nuomonei pritaria C. Laux, C. Leuz, (2009) ir konstatuoja, kad pagrindinė problema yra ta, jog tikroji vertė didina pro-cikliškumą, t.y. didina svyravimus finansinėje sistemoje, o tai gali būti grandininės finansų sistemos griūties priežastis. Visi kiti tikrosios vertės veiksniai tiesiogiai ar netiesiogiai veikia šią savybę. Yra du argumentai, kodėl tikroji vertė daro įtakos pro-cikliškumui: vienas – esant ekonomikos augimui, kitas – esant nuosmukiui (Laux, Leuz, 2009).

Pirmuoju aspektu, jei turtą vertiname tikrąja verte, esant pakilimui turto vertė didinama. Tai didina bankų galimybes „kurti pinigus“, taigi daro finansų sistemą pažeidžiamą ir finansines krizes sunkesnes. Kitais žodžiais tariant, ekonomikai augant, kyla turto rinkos vertė; naudojant tikrosios vertės apskaitos sistemą didinama turto vertė įmonės balanse. Atskleidžiant šią informaciją rinkoje, rodomos teigiamos ekonomikos tendencijos, skatinamas rinkų aktyvumas ir panašiai. Tai gali lemti turto pervertinimą (pavyzdžiui, būsto paskolų „burbulo“ formavimąsi), o ekonomikai pereinant į nuosmukio būseną, tai lemia didesnius nuostolius, krintant turto vertei. Tačiau šis argumentas ignoruoja teiginį, kad tikroji vertė teikia ankstyvą perspėjimo signalą apie artėjančią krizę, ir ūkio subjektai iš

anksto gali pasiruošti, todėl tikroji vertė gali sumažinti krizės sunkumus (Shorter, 2009, Laux, Leuz, 2009).

Kitas C. Laux ir C. Leuz (2010) argumentas, kad tikroji vertė didina procikliškumą, esant nuosmukiui, remiasi prielaida, kad tikroji vertė sukelia „užkrato“, dar vadinamą „spiralinės“ efektą finansų rinkose. Šis teiginys pagrindžiamas tokia veiksmų seka: esant nuosmukiui bankai gali (būti priversti) parduoti tam tikrą turtą žemesne kaina nei įsigijimo savikaina; kadangi bankai ir finansų institucijos vykdo didelių apimčių sandorius, šie pardavimai paveiks rinkos kainą (t.y. ją sumažins, nes išaugs tam tikrų instrumentų pasiūla), o kitos institucijos vertinančios turtą tikrąja verte, privalės nuvertinti turimą turtą (Sole, Novoa, 2009; Laux, Leuz, 2010). Anot D. Shorter (2009). Šis argumentas parodo, kad yra tiesioginių ir netiesioginių ryšių tarp apskaitos sistemos ir turto pardavimo. Kitais žodžiais tariant, finansų institucijos gali parduoti nuvertėjusį turtą, siekdamas gerinti portfelio kokybę arba mažinti riziką. Tai paveikia rinką, nes po to kiti ūkio subjektai savo turtą vertina, atsižvelgdami į sumažėjusią rinkos kainą, o tai blogina jų finansinę būklę ir veiklos rezultatus (Magnan, 2009). Taigi finansų institucijos, patirdamos sunkumus rinkoje, daro įtaką kitų ūkio subjektų finansiniams rezultatams.

Iš apžvelgtos literatūros analizės galima sutikti su prielaida, kad tikrosios vertės vertinimas apskaitoje turėjo įtakos pasaulinės finansų krizės mastui. Tikrosios vertės poveikis finansų krizei pasireiškė per galimybę subjektyviai numatyti prielaidas tikrajai vertei nustatyti, be to, esant nelikvidžioms rinkoms, sunku patikimai įvertinti tikrąją vertę. Tačiau, ypač reikšmingas tikrosios vertės bruožas – nepastovumo rinkoje skatinimas – taip pat neturi būti ignoruojamas.

2. Tyrimo metodologija

Analizuotoje literatūroje aiškiai išsiskyrė dvi mokslininkų ir specialistų pozicijos. Vieni teigė, kad tikrosios vertės apskaitos taikymo paplitimas suteikia klaidinančios informacijos vartotojams ir turėjo poveikio finansų krizei pasaulyje. Kiti autoriai teigia, kad, priešingai, tikroji vertė suteikia daug aktualesnės informacijos vartotojams ir atspindi esamą įmonės situaciją rinkoje. Siekiant išsiaiškinti, kuri nuomonė teisingesnė Lietuvos rinkos sąlygomis, atliktas empirinis tyrimas, leidžiantis nustatyti tikrosios vertės metodo paplitimą Lietuvos listinguojamose įmonėse bei tikrosios vertės pokyčių ir 2008 m. kilusios finansų krizės ryšį.

Tyrimo populiaciją sudaro NASDAQ OMX BALTIC listinguojamos Lietuvoje registruotos įmonės, esančios oficialiame ir papildomame prekybos sąrašuose. Iš viso 2006–2012 m. laikotarpiu nagrinėta 25 įmonė, kurių šio laikotarpio finansinės ataskaitos yra pateikiamos NASDAQ OMX BALTIC internetinėje svetainėje. Dėl veiklos specifikos iš tyrimo imties buvo pašalintos finansų institucija (AB Snoras) ir investicinė bendrovė (AB Invalda), nes joms keliami papildomi tikrosios vertės taikymo reikalavimai, todėl, įtraukus šias įmones, nukentėtų informacijos palyginamumas.

Surinkti pirminiai duomenys apie turto ir išpareigojimų tikrosios vertės atskleidimo tendencijas analizuojamu 2006–2012 m. laikotarpiu. Šie duomenys

palyginami su visu, atskleidžiančiu tikrąją vertę įmonių turtu ir įsipareigojimais. Suriktų duomenų analizei naudoti kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo bei duomenų apdorojimo metodai: aprašomoji statistika ir regresinė analizė.

Norint nustatyti galimą tikrosios vertės vertinimo apskaitoje ir atskleidimo finansinėse ataskaitose ryšį su finansine krize, pirmiausia reikia apibrėžti finansų krizės sampratą. Pasak B. Eichengreen ir R. Portes (1987), finansų krizė yra neramumai finansų rinkoje, kurie paprastai siejami su turto kainų kritimu ir skolininkų ir tarpininkų nemokumu, kurie plinta per finansų sistemą ir sutrikdo rinkos galimybes persikirstyti kapitalą. Literatūroje išskiriamos dvi ekonomikos nuosmukio stadijos: recesija ir depresija. Tačiau, nors, šios dvi nagrinėtos stadijos pasižymi skirtingais bruožais, tačiau dauguma autorių šias sąvokas laiko sinonimais. Ekonomikos perėjimas į nuosmukio stadiją nustatomas, remiantis makroekonominių rodiklių pokyčiais. Pagrindiniai makroekonominių rodiklių pokyčiai, signalizuojantys nuosmukį, yra šie (Knoop, 2010):

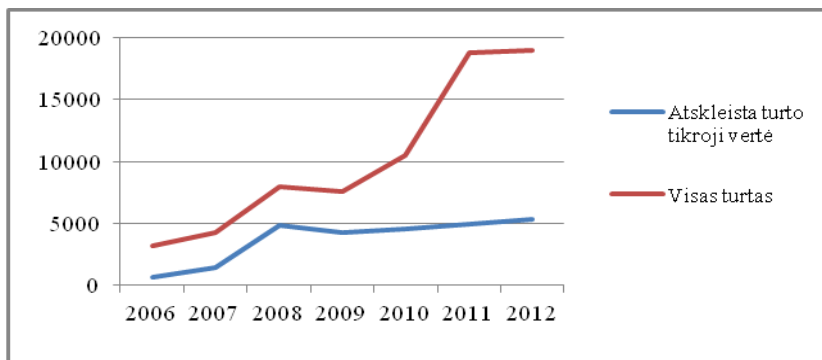
1. Bendras vidaus produktas smunka kelis laikotarpius iš eilės;
2. Darbo neturi specialistai, ir jie aktyviai ieško darbo pastarąsias keturias savaites;
3. Krizės pradžioje dažniausiai mažėja infliacija;
4. Mažėja realus darbo užmokestis;
5. Mažinamos bazinės palūkanų normos.

Pagal šį finansų krizės apibūdinimą, autorių atliktame tyrime nustatoma tikrosios vertės taikymo atskleidimo finansinėse ataskaitose ir šių Lietuvos makroekonominių rodiklių (BVP, nedarbo lygio, infliacijos, realaus darbo užmokesčio, bazinės palūkanų normos) koreliacija, naudojantis programa „STATISTICA“.

3. Lietuvos listinguojamų įmonių tikrosios vertės taikymo finansinėse ataskaitose ir finansų krizės ryšio tyrimo rezultatai

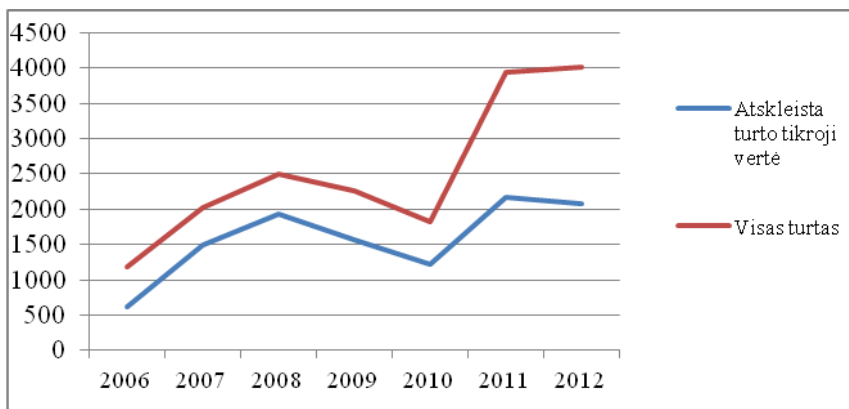
Remiantis analizuota literatūra ir 2 skyriuje pateikta tyrimo metodologija, atliktas Lietuvos listinguojamų įmonių tyrimas, kurio metu siekta įvertinti tikrosios vertės taikymo apimtis (2 pav.), tikrosios vertės metodo taikymo pokyčius prieš prasidedant, prasidėjus ir baigiantis pasaulinei finansų krizei, taip pat atskleidžiamas vertinimo tikrąją vertę ir krizės ryšys.

2 pav. pateiktas įmonių turtas, kurio tikroji vertė atskleidžiama, ir visų atskleidžiančių įmonių bendras turtas. Galima pastebėti, kad kitimo tendencijos yra panašios iki 2009 m., tačiau vėlesniais metais bendra turto vertė augo didesniais tempais nei turtas, kurio vertė atskleidžiama. Tačiau išanalizavus įmonių aiškinamųjų raštų pastabas, galima teigti, kad pagrindinė šių pokyčių priežastis yra ne tikrosios vertės taikymo pasikeitimai, o atskleidimo tendencijų pasikeitimas ir turto vertės augimas.

2 pav. Įmonių turto tikrosios vertės atskleidimo tendencijos lyginant su visu turtu (mln. Lt)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal įmonių finansines ataskaitas

3 pav. Įmonių įsipareigojimų tikrosios vertės atskleidimo tendencijos lyginant su visais įsipareigojimais (mln. Lt)

Šaltinis: sudaryta autorių pagal įmonių finansines ataskaitas

2 lentelė. Tikrosios vertės taikymo ir Lietuvos makroekonominių rodiklių koreliacija

Marko ekonominis rodiklis	Tikrosios vertės atskleidimas	Statistinis reikšmingumas
BVP (proc.)	0,07234794	0,4847
Nedarbo lygis (%)	0,26162971	0,8051
Infliacija (%)	0,00343060	0,4036
Realaus darbo užmokesčio pokytis (%)	0,26820642	0,2674
Bazinė palūkanų norma (metų pabaigoje)	0,35551983	0,0578

Šaltinis: sudaryta autorių

3 pav. pateikti įsipareigojimai, kurių tikroji vertė atskleidžiama, ir visi atskleidžiančių įmonių įsipareigojimai. Galima pastebėti, kad kitimo tendencijos yra panašios visą nagrinėjamą laikotarpį, išskyrus 2011–2012 m. Ilgą laikotarpį išlikusią panašią įsipareigojimų kitimo tendenciją lėmė įmonių aiškinamojo rašto šabloniškumas, o vėlesnių metų tendencijoms įtakos turėjo tikrosios vertės atskleidimo pokyčiai, o ne besikeičianti situacija rinkoje.

Apskaičiuoti koreliacijos koeficientai tarp tikrosios vertės atskleidimo tendencijų ir Lietuvos makroekonominių rodiklių (BVP, nedarbo lygio, infliacijos, realaus darbo užmokesčio, bazinės palūkanų normos) nepatvirtino statistiškai reikšmingo ryšio egzistavimo (2 lentelė). Taigi galima teigti, kad tarp tikrosios vertės taikymo finansinėse ataskaitose ir finansinės krizės Lietuvoje ryšio nebuvo.

IŠVADOS

Turto ir įsipareigojimų vertinimas apskaitoje tikrąją vertę gali remtis rinkos kainomis, o jei rinka yra nelikvidi arba neegzistuoja – atitinkamais modeliais.

Tikroji vertė siejama su krize dėl trijų bruožų: įverčio subjektyvumo, vertės nustatymo nelikvidžiose rinkose sudėtingumo bei rinkos kintamumo skatinimo. Pastarasis yra svarbiausias, ir jis daugumos analitikų nuomone, turėjo įtakos finansų krizės mastui.

Atliktas tyrimas atskleidė, kad tikrosios vertės vertinimo atskleidimas Lietuvos listinguojamų įmonių finansinėse ataskaitose yra šabloniškas ir visi tikrosios vertės pokyčiai vyksta ne reaguojant į situaciją rinkoje, o dėl įmonės viduje vykstančių procesų (turto ar įsipareigojimų pirkimo ir pardavimo, tikrosios vertės atskleidimo politikos pasikeitimo ir kt.).

Atlikta koreliacinė analizė nepatvirtino ryšio tarp tikrosios vertės taikymo apskaitoje ir vertinimo atskleidimo finansinėse ataskaitose bei finansų krizės Lietuvoje.

Literatūra

- Bakar, A. B. N.; Said M. J. (2007) Historical cost accounting versus current cost accounting // *Accountants today*, Vol. 20(1) p. 20-23.
- Bignon, V.; Biondi, Y.; Ragot, X. (2009) An Economic Analysis of Fair Value: Accounting as a Vector of Crisis // *Cournot Centre for Economic Studies*, No. 15, p. 1-44.
- Bricker, R.; Chandar, N. (2012) Reliance, reliability and restricted security fair value: a look at investment trust // *Managerial finance*, Vol. 38, p. 1203-1225.
- Eichengreen, B. Portes, R. (1987) *The anatomy of financial crises // Threats to International Financial Stability*, New York: Cambridge University Press, p. 10-58.
- Greenverg, D. M.; Helland, E.; Clancy, N.; Dertouzos, N. J. (2013) Fair value accounting, historical cost accounting and systemic risk. 108 p.
- Knoop, T. A. (2010) *Recessions and Depressions: Understanding Business Cycles*. California: Greenwood publishing group. 280 p.
- Laux, Ch.; Leuz, Ch. (2009) The crisis of fair-value accounting: Making sense of the recent debate // *Accounting, organizations and society*, Vol. 34, p. 826-836.
- Laux, Ch.; Leuz, Ch. (2010) Did fair-value accounting contribute to the Financial Crisis? // *Economic perspectives*, Vol. 24, p. 93-118.
- Magnan, M. (2009) Fair value accounting and the financial crisis: messenger or contributor? // *Cirano*, No. 27, p. 1-16.

- NASDAQ OMX BALTIC internetinė svetainė. [interaktyvus]. (2014) Prieiga per internetą: <<http://www.nasdaqomxbaltic.com>>.
- Qudah, Al M. A. G. (2012) Fair value accounting and the global financial crisis // Economics, Finance and Administrative Sciences, Iss. 49, p. 80-89.
- Ramanna, K. (2013) Why “Fair Value” Is the Rule?// Harvard business review.
- Shorter, G. (2009) Fair value accounting: context and current concerns // Curtis, W. James. Mark to Market and Fair Value Accounting: An Examination. Nova Science Pub Inc, p. 1-23.
- Sole, J.; Novoa, A. (2009) IMF working paper: procyclicality and fair value accounting. Washington: IMF. 42 p.
- Tarptautiniai finansinės atskaitomybės standartai. [interaktyvus].(2008). Europos bendrijų komisija Prieiga per internete: <<http://www.aat.lt>>.
- WEETMAN, P. (2006) Financial and management accounting: an introduction. Harlow: Financial Times Prentice Hall, p. 694.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE FINANCIAL CRISIS AND THE MEASUREMENT OF FAIR VALUE IN FINANCIAL STATEMENTS

Birutė Gudonytė, Kristina Rudžionienė

Summary

Literature suggests that the main goal of fair value evaluation is more reliable and relevant information disclosure to external users. However, in 2007, at the beginning of the global financial crisis, the benefits of fair value, as well as the opportunity to provide information about the true and fair view of a company, were called into question. Opponents of the fair value claim that the fair value was the main reason for the global financial crisis, but the advocates disagree; therefore, the correlation between the fair value and crisis is controversial. It reflects the problem of the thesis: how the system of fair value accounting influenced the financial crisis?

Object of the paper: the method of true value measurement.

Aim of the paper: to evaluate the measurement of fair value and its potential impact on the financial crisis in Lithuania.

After analysing the evaluation of 25 Lithuanian listed companies by disclosure of fair value, it can be state that stock companies evaluate more property than liabilities by disclose the fair value. A correlation coefficient was determined while assessing the correlation between the application of fair value in financial reports and financial crisis in Lithuania, but it disapproved the correlation.